

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1869

Vita, Miracula Et Translationes S. Balderici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67915)

A et perbene mihi conscius sum a me visum hoc sepulcrum, e magno lapide in alveum cavato constans, et capiens reliquias sandaliorum et hujusmodi alia. Instrumentum publicum, quo testata manerent quæcumque tum erant gesta, misere interiit cum reliquis chartis, quæ barbarum tempore in archivio remanserant. Anno 1795 nova ecclesia parœcialis eversa est, et ecclesia collegiata per fas let nefas in parœciam commutata. Remansit S. Balderici sepulcrum eo ipso in loco, quo translatum fuerat et reconditum anno 1780. Habes nunc illic forum publicum.

imagines

52 Ad te mitto ectypum sigilli Falcomontani capituli : cernere in eo est S. Germanum episcopum cum pastorali pedo, et Baldericum monachicæ veste indutum, excidentemque securi arborem cui insidet falco : natum inde est nomen MONSFALCONIS. Eodem modo iidem Sancti depicti sunt in cujusdam sacelli tabula. Medius hic inter eos est S. Laurentius : tres quippe hi Sancti coluntur tamquam patroni ecclesiæ collegiatae, nunc parœcialis. *Atque hic loci memoratum Montisfalconis sigillum, buxo insculptum, imprimendum curavimus; quod unicum monumentum sit, quod de S. Balderico potuerimus reperire.*

B

Monet dein R. D. Radière alia plura, de quibus superius late jam diximus; doletque quod nullum penes se habet catalogum præpositorum, qui, Argonæ archidiaconatu simul ornati, præfuerunt celeberrimo huic capitulo; penes quod oppidi Montisfalconis et septem subjacentium vicorum ditio erat.

et Officium S. Balderici pertinent, recensentur.

53 Officium vero proprium S. Balderici Falcomontanum, ritui Remensi accommodatum, nihil insigne habet; et lectiones, quæ infra Octavam recitanda veniunt, partim ex Flodoardi Remensi Historia, partim e Vita S. Wandregisili et ex quadam de Carolo Magno incerta traditione constata sunt: quocirca eas hic missas facimus. Quæ vero pauca de Vita, plurima vero de miraculis et translationibus S. Balderici ex Flodoardi Historia Remensis Ecclesiæ hic subjicimus, ex tomo XVII Bibliothecæ maximæ Patrum Lugdunensis secundum lectiones Colvenerii desumpta sunt: quæ editio cum satis superque cognita sit, supervacaneum est ut eam pluribus describamus.

C

VITA,

MIRACULA ET TRANSLATIONES S. BALDERICI.

Ex Historia Ecclesiæ Remensis Flodoardi, lib. IV, cap. XXXVIII et sequentibus, edita in Bibliotheca Patrum maxima Lugdunensi secundum recensionem Colvenerii.

CAPUT I.

Sanctus Baldericus Remis exstruit cœnobium puellarum, et in Montisfalconis monasterium virorum.

Plures denique apud nos quondam Sanctorum fuere basilicæ, sed et monasteria infra vel circa Remensem hanc urbem, quæ modo a non haberi probatur. Duo tamen adhuc supersunt infra urbem puellarum monasteria: quorum unum (quod Superius a situ scilicet loci nuncupatur) S. Baldericus presbyter cum sorore sua Bova, ejusdem cœnobii postmodum abbatissa, in honore Sanctæ Mariæ vel Sancti Petri construxisse traditur. Qui regali genere exorti fuisse referuntur, patre scilicet Sigeberto rege, habentes nepotem, nomine Dodam, castissimam puellam, quæ desponsata fuisse fertur cuidam magnati ejusdem regis Sigeberti: quamque præfata ipsius amita Bova instituens ad serviendum Deo, servandamque perpetuo virginitatem, ab amore terreni avertit sponsi. Qui cum sibi adversaretur, sponsam innitens eandem corripere, ascenso equo, dum id conatur quoquo modo adimplere, furente lapsus ab equo, fractis cervicibus, traditur interiisse. Beata denique Doda in castitatis proposito permanens, amitæ suæ in ejusdem monasterii successit regimine. Quæ præceptum quoque immunitatis, quod adhuc apud nos habetur, a principe Pippone eidem postmodum obtinuit fieri cœnobio. Quarum corpora in ecclesia extra muros urbis, ubi primum puellarum fuerat monasterium, tumultata diu quieverunt, donec postmodum, revelationibus quibusdam elevata, et ad hanc novam sunt ecclesiam perlata, ibidemque venerabiliter collocata, continua honorificantur inibi Deo famulantium reverentia puellarum.

2 Sanctus autem Baldericus, post hujus monasterii constructionem, locum quærens, ubi suam quoque constitueret habitationem, in qua collectis secum viris religiosis religiose conversari, Deoque devote ac quiete servire valeret, tandem reperit sibi placitum, quem dicunt Montem falconis locum. Qui locus tunc temporis, inhabitabilis, densis operiebatur silvis, quas ipse succidens, proprio sibi labore condidit habitaculum. Fertur autem avem, quam nuncupamus falconem, præviam et quasi præducem itineris, dum locum illum expeteret, habuisse, quæ loco eidem insederit, ac per triduum illo rediens in loco, ubi nunc habetur altare in honore Sancti Petri Apostoli, sine permutatione resederit. Unde et cœnobium ab hoc eventu sic vocitatum plurimi asserunt. Ubi cum Deo devotius servire cœpisset, nonnulli Deum timentes res suas eidem contulere; sicque collectis secum monachis, cœnobium sub regulari constituit institutione; atque idem sub honore Beati Germani ædificavit monasterium. Quibus patrat, ad sororem suam reversus Remis, ultimum sui cursus ibidem clausit diem, ubi et sepultus tempore non modico requievit.

D

S. Baldericus ex regio genere SS. Bova et Doda Remis exstruit cœnobium

a

b

c

d

E

e

f

g

et alterum sibi in Montisfalconis.

F

h

ANNOTATA.

a Hæc monasteria et basilicæ destructæ fuerint oportet ante annum 948, cum Flodoardus Historiam suam ante hæc tempora scripserit, ut conjiciunt Sirmondus

A mundus et Colvenerius. Confer annotationem Colvenerii ad Flodoardi prologum.

b Colvenerius ad hunc locum hæc scribit: Sirmundus recte notat in margine VEL poni pro ET. Quod et aliis quibusdam locis contingit, præsertim in summaris capitum. Verum, ut sit, æstimo in Commentario prævio num. 22 satis manifestum fuisse factum, ecclesiam B. Mariæ extra muros Remorum fuisse, monasterium vero S. Petri intra muros; cui si aliquando B. Mariæ titulus accessit, id factum sane fuerit, quod, destructo B. Mariæ templo, ejus reditus a Remensibus monialibus adhuc accipiebantur.

c Hic Sigibertus primus hujus nominis est, ut § II Commentarii prævii probatum fuit.

d De SS. Bova et Doda, quæ die XXIV Aprilis Remis coluntur, dixit jam ad hanc diem decessor noster Henschenius.

e Paulisper aliter id explicatur in Vita SS. Bovæ et Dodæ, ut num. 20 monuimus.

f Hic Pippo idem est, qui Pippinus Heristalliensis vulgo nuncupatur, et ab anno 680 in Austrasia dominatus est. Vide num. 31 Commentarii prævii.

B g De monasterii hujus ecclesia, cui B. Maria titulus erat, deque ipso prætenso monasterio dictum est in Commentario prævio num. 22.

h S. Baldericus sepultus fuit in ecclesia S. Mariæ extra Remorum muros, ut num. 34 Commentarii prævii vidimus; sed dein, ut numeris 5 et 34 dictum fuit, ad Remense S. Petri Superioris templum delatum est ejus corpus.

CAPUT II.

Miracula et translationes usque ad finem fere sæculi IX.

Clerici Falcomontenses Remis abripunt S. Balderici corpus;

a

* pignoris

C

b
* alibi Spamulii

* pignore

c

d
* forte condito

e

Processu denique temporis diligentia clerico-
rum, prænotatum ipsius Beati viri monasterium incolentium, ejus est illuc furtim corpus delatum, delusis fraude custodibus, Remis a ablatum. Quos dum insequerentur quidam cives Remenses, eo usque sunt persecuti, donec eos visu quidam deprehenderent. Dumque turbarentur horum adventu sacri latores pignoris *, inter utrosque densa dirimens nebula divinitus creditur illata, qua sequentes obtenebrati, et errore in devia rapti, vestigia præcedentium servare nequiverunt. Evectores autem sacri corporis in nocte splendor superne missus irradiavit, donec ad proximam cœnobio possessionem, quæ dicitur villa b Spanulfi *, infatigabiles pervenerunt. Ubi quia sancta deposuere membra, in honore ipsius postea constructa est ecclesia. Quibus abinde cum sacro promoventibus pignere *, ubi monasterio propinquare cœperunt, ecclesie signa c cœnobii sponte, absque humano scilicet impulsu, sonuisse feruntur. Quod audientes fratres obviam sunt egressi; sicque diu desiderata suscipientes munera, dum in ecclesiam Sancti Germani ea connantur inferre, tanto persentiunt ante ipsius introitum basilicæ defixa pondere, ut hæc nequaquam potuerint ulterius emovere, cum per triduum id enitentes omni gestierint conamine perpetrare. Sic demum tecto d super defixa conditio * membra Confessoris, per triennium illic ita mansisse traduntur.

4 Quo temporis peracto spatio, ad ecclesiam Sancti Laurentii e, ubi vivens ipse sibi sepulchrum paraverat, celebrato per triduum jejunio,

venerabile corpus ejus perlatum, et in suo reverenter est depositum sarcophago; ibique constat venerabili cultu servatum, usque ad tempora Karoli regis, et Hincmari archiepiscopi, quando Nordmanni f hoc cœperunt regnum depopulari. Quorum terrore compulsi, canonici ejusdem loci corpus hujus patroni sui de sepulchro levatum super altare Sancti Laurentii posuerunt. Quod dum fieret, tres guttæ sanguinis de capite ipsius defluerunt, ita recentes et calidæ, ac si de vivente profluerent corpore. Sicque delatum est Viridunum g. Unde relatum, in ecclesia est Sancti Germani locatum. Interim dum suo abesset monasterio, Nordmanni ad id pervenerunt; sed Domino illud protegente, nec ecclesias incendunt, nec homines, nisi unam duntaxat mulierem, occiderunt. Ut autem recesserunt, altaria muneribus suis cumulata dimiserunt. Altera vice dum Nordmanni ad eundem locum rursus accederent, quidam canonicus loci, nomine Otradrus, corpus Sancti accipiens, reliquis fuga dilapsis, ipse cum sacro corpore in quendam ascendit arborem. Quem insecti pagani usque ad ipsam pervenerunt arborem, et respicientes sursum, neminem potuerunt eandem conscendisse deprehendere. Idem vero frater per novem dies inibi permanens, nihilque victus, præter unam solummodo sumens glandem, neque famem, neque sitim passus fuisse memoratur. Iterumque tunc locus idem meritis hujus beati viri a cædibus et incendio paganorum liberatus est. Postea contigit, ut quidam prædones, h regie majestatis infideles, ad eundem devenirent locum, et non inveniētes ibi manum repugnantem sibi, desolatam prædari aggressi sunt locum. Quod dum peragerent, signa ecclesie Sancti Laurentii, nemine pulsante, sonare cœperunt, et duo cerei supero sunt igne divinitus accensi. Prædonibus vero timore perculsis et aufugientibus, unus eorum prolapsus ad ipsam monasterii portam corruit, tamque ipso quam superbo ejus equo ruina contrito, utres quoque, in quibus vinum deferebat ablatum, disrupti sunt. Cæteri hoc videntes, donis ecclesiam muneraverunt, metuque affecti recesserunt.

5 Hujus venerabilis loci canonici, famis quondam necessitate compulsi, sumptis a corpore venerandi patroni sui Reliquiis, ad suam quamdam villam, supra ripam Rheni sitam, cognomento Wasliciam i, quam quidam eorum abbas, nomine Adelardus, eidem contulerat cœnobio, profecti sunt. Ubi dum pagenses, alma venerantes pignera *, sua dona deferre cœpissent, abbas quidam monasterii, quod vocatur Bonna k, pergens ad Willebertum l Coloniensem præsulem, cœpit hanc infamare devotionem, nec re vera Sancti alicujus pignera * illuc adstruens esse delata. Timentes autem canonici, qui advenerant, ne forte constringerentur, et discuterentur ab episcopo, quoniam totum ipsius Sancti corpus secum haberi ferebant, mox ut hæc audissent, sub duobus diebus ad suum per leucas fere centum rediere monasterium: assumptisque cum integritate beati viri membra, sub totidem diebus ad prænotatam remeant villam. Cui dum propinquare cœpissent, eis adhuc ab ipsa villa spatium leucæ fere distantibus, ecclesie signa, nullo impellente, resonare cœpere. At hi, qui remanserant in eodem loco, clerici hoc audientes, et patronum suum advenire intelligentes, obviam cum crucibus pergunt, et honore digno tutorem suum suscipiunt. Quibus missarum solemniam celebrantibus, tria mihi repente mira contigerunt. Con-

D
quod præ Normannorum metu alio vehunt, sibi que adversus prædones prædium habent.

f

g

E

h

Propter penuriam transferunt illud Wasliciam in diocesi Coloniensi.

* pignora

k

l

* pignora

tractus

A tractus unus erectus, cæcus quidam illuminatus. et loquelam mutus adeptus est. Iterum præfatus abbas blasphemare Dei non cessabat miracula, quos poterat a visitatione Sancti avertere. Quæ dum gereret, febre correptus, ita graviter est vexatus, ut nec manducare, nec bibere, vel incedere posset. Ardoribus autem languoris hujusce coactus *, tandem peccatum suum recognovit, et sella se gestatoria usque ad Rhenum, indeque navigio usque ad prædictam villam, sieque ante corporis almi præsentiam perferri fecit; ibique culpam suam confessus, absolvi se petiit, et quantitatem ceræ sui corporis ponderi coæquans dedit; factisque votis annuatim solvendis, per sex remoratus dies, sanitatem integerrimam recipere meruit, et sic pedibus suis ad sua sanus recessit. Demorantibus hic præfatis per anni spatium cum patrono suo clericis, nulla ut ferunt dies præterit, quo non ibidem Dei miracula patrantur. In ipsius autem vigiliis Sancti Johannis Baptistæ, confluentibus de Saxonia *m* pluribus et a longinquis etiam regionibus, decem et octo insignia probantur ostensa: vixque aliquis eger accessit, qui non sospes alacerque recesserit. Ubi tanta rerum delata est copia, ut et ipsi clerici exinde viverent, et cæteros qui remanserant in monasterio sustentarent, ecclesiamque ipsius villæ amplificarent vel decorarent.

* *alias excocius*

B

In conventu corporum SS. Balderici, Jovini, Vitoni et Agerici, n

6 Postea contigit, ut propter aquæ indigentiam foras extra monasterium suum idem sacrum corpus efferretur, et obviam Sancti Jovini *n* pignerebus portaretur. Cujus dum fuisset in occursum perlaturum, mox ut simul venerunt, obnubilato cælo, cum magna siccitas existeret, copiosa pluviarum vis effusa est; et dum humectarentur imbre omnium vestimenta, pallia duntaxat, quæ supra Sanctorum præfatorum ferebantur corpora, penitus intacta manserunt a pluvia. Ibi quidam lucus lumen amissi recepit oculi. Qui statim fugiens, nec Deum glorificans, ut erat jocularis, ingratus recessit: at ubi domum pervenit, lumen quod receperat, iterum perdidit. Dum vero perventum est ad monasterium cum utriusque Sancti corpore, ita Sancti Balderici pignus est aggravatum, ut nullatenus moveri posset, donec Sancti Jovini usque ad cœnobium præcedere membra fecisset. Cum autem domus Dado Viridunensis episcopus *o* hanc a rege impetrasset abbatiam, et hæc mira cœpisset audire, constituit ut omnibus annis trium monasteriorum sacra pignera simul in quemdam medium deferrentur locum, nomine Gaudiacum *p*: de sede scilicet urbis Viridunensis Sanctus Vitonus *q*, et Sanctus Agericus *r*, Sanctus vero Baldericus de monasterio suo, et Sanctus Roduicus *s* de Wasloio *t*. In quo conventu innumera post modum sunt patrata miracula, ut vix præterierit hujusmodi coitio, in qua non aliquis infirmorum fuerit sospitate redintegratus: maxime tamen illi, qui patrocinia Beati Balderici sunt expetere visi. Quodam tali conventu quidam locutus est mutus, quem Viridunenses arripientes secum ducere cœperunt, asserentes quod Sanctorum virtus, quos detulerant, hoc miraculum perpetrasset. Sicque dum separati quique referrentur ad sua, tanto Sancti Balderici pondere aggravata sunt ossa, ut penitus manere viderentur immobilia. Ad quem miraculi stuporem recurrentibus multis, dum quærentur sui, cur inibi vellet immorari, et quid ibidem diserneret operari, accidit ut requireretur ille, qui locutus fuerat mutus. Tandemque revocatus, ubi ad locum defixi perductus est pigneris, mox absque diffi-

cultate sublaturum, et ad suum sacrum corpus gravioriter est cœnobium reportatum.

7 Præfatus præsul Dado postquam hanc Sancti Balderici obtinuit abbatiam, res quasdam trans Rhenum, sitas ab Adelardo abbate ad idem dum monasterium datas, pro villa Gerlani monte *u*, super Mosellam conjacente, mutavit. Ad quam villam dum sancienti sibi causa, proficisci fratres hujus congregationis præcepisset, illi assumentes secum patroni sui domni videlicet Balderici membra, profecti sunt exequi jussa. Qui dum ad villam, quæ Deva *x* dicitur, pervenissent, tanto pondere sancta defixa sunt pignera, ut progredi nequaquam valerent ulterius ea ferentes: initoque consilio, ut ad ecclesiam deferrentur ipsius villæ, sub honore Sancti Martini dicatam, perferendi recipiunt possibilitatem. Quo perlatis pigneribus, ut post orationem ab ecclesia est relatam, iterum Sancti aggravatur corpusculum; mirantibusque cunctis, et quod aliqua inibi Deus pro Sancti sui glorificatione signa vellet ostendere quibusdam ferentibus, si qui adessent forte debiles, est requisitum. Advenientibus autem læsis aliquibus, atque delatis quibusdam, vir quidam claudus erigitur, et fœmina quædam brachiis ab octo annis contracta resolvitur, duæque fœminæ cæcæ sunt illuminatæ, et infans annorum septem mutus loqui cœpit. In quo loco crux ab ipsius villæ hominibus posita est, ubi postea duæ fœminæ lumen oculorum receperunt, et candelæ divinitus accensæ, multique diversis sunt ab infirmitatibus liberati.

AUCTORE FLODOARDO.

et in vico Deva plurima sunt miracula.

u

x

E

ANNOTATA.

a Num. 5 Commentarii prævii docuimus S. Balderici sacras exuvias tum servatas fuisse in monasterio S. Petri Superiori Remensi.

b Villa Spanulfi aut Spamulfi nuncupatur hodie Epinonville; colitur illic etiamnum ut patronus. Vide num. 48 Commentarii prævii.

c Hi signorum sonitus, Reliquiarum aggravationes, etc., apud Remenses et maxime apud Flodoardum tam communia sunt, ut cum Claudio Chastelain non facilem fidem eis adhibendam esse censeamus.

d Flodoardi textum hoc loco corruptum esse, neminem præteribit. In versione gallica anni 1531 hic locus vertitur ac si mere diceretur, Reliquias cooperatas fuisse. Calmetus in Historia Lotharingæ tom. I, col. 466, citat codicem Ms. Montisfalconis, non indicans essetne Ms. Historia, Chronicon aut Vita, etc.: unde hæc citatio aliquantum dubia mihi fit. Porro hæc inde se colligere testatur: Corpus delatum fuisse in Montemfalconis; sepultum in ecclesiæ atrio; et super illud ædificatum esse tectum seu tuguriolum.

e Videat ipse lector an credibile sit duplicem ecclesiam a S. Balderico in monte constructam fuisse. Ecclesia quidem S. Laurentii, de qua hic agitur, populo recipiendo patuit cum Monsfalconis ab aliis quam a monachis habitaretur; verum nulla ex parte liquet, vivente S. Balderico, alios quam suos discipulos incoluisse hunc locum, antea inhabitabilem et densis opertum silvis, quas ipse succidens, proprio sibi labore condidit habitaculum, ut Flodoardus ipse loquitur. Nescio quoque an rejiciendum sit, S. Baldericum sibi ipsi elegisse sepulturam ad ecclesiam seu in atrio ecclesiæ, ut habet Calmetus; quandoquidem hæc ultima ejus voluntas adimpleta non fuisset, quin ulla hujus neglectus probabilis ratio cognoscatur.

f Ad determinandum hujus irruptionis tempus, episcopatus Hincmari, ab anno 845 usque ad annum 882 excurrens, præsto est, et regnum Caroli Calvi, quod sæpius auctum et mutatum, anno 877 ipsius

morte

A morte cessavit. Spatium itaque temporis sal latum, et quidem vix est unde id constringatur, cum medio saeculo IX Carolum Calvum Normannis repellendis occupatum jam videmus; anno tamen 876 magis formidabiles eorum invasiones factae sunt.

g Quamdiu Viriduni sacra pignora quieverint, non patet: nusquam quippe securitas: nam anno 889, ut ex Annalibus Metensibus et Sigiberti Gemblacensis Chronico ad hunc annum colligo, Viridunum et Tullum eorumque agros depopulati sunt Normanni. Bis meminit Flodoardus ad Montemfalconis Normannos accessisse: prior adventus anno 882 verisimillime assignandus est, quandoquidem ex Annalibus Sambertiniani et Metensibus hoc anno in agrum Remensem irrupisse et ad Axonam a Carlomanno fusi fuisse statuendi sunt; posterior vero adventus anno 889 illigandus fors videbitur; et sane in ipso Montemfalconis victi fuerunt hoc anno Normanni, quam tamen cladem Sambertiniani Annales anno proxime superiori annectunt. Abbo monachus sancti Germani Parisiensis lib. II de bellis Parisiensibus late celebrat hanc cladem, qua eos affecit rex Odo. Fuerunt quidem scriptores plurimi, qui arbitrati sint hanc pugnam in Montemfalconis prope Lutetiam Parisiorum commissam fuisse; ast jam pridem Pater Daniel noster in *Historia Galliae, Dom. Bouquet* alique, variis Chronicis Annalibusque usi, ostenderunt de Montemfalconis Remensi hic agi; de qua universa controversia legendus est D. Du Plessis in Annalibus Parisiensibus et annotatis ad Abbonis poema (a). Annus tamen ille 889 propter episcopatum Williberti, de quo in seq. num. et in nota I fit mentio, eam difficultatem patitur, ut admittere cogamur, vel Flodoardum temporis ordinem hic neglexisse, vel Bunnensia jurgia ad ultima Williberti tempora spectasse, vel utrumque Normannorum adventum de quo Flodoardus, circa annum 882 contigisse.

h S. Hericus in libro de Miraculis S. Germani recitat plures castigationes impactas in vasoribus bonorum Montemfalconis; hujus tamen non meminit.

i De Waslicia vide Commentarii prævii num. 43.

k Bunnam nunc, littera mutata, Bonnam, vocamus; jacet hoc oppidum ad Rhenum inter Coloniam Agrippinæ et Confluentes (Coblentz). De hac abbacia, deinceps ecclesia collegiata facta, hæc ex opere D. Rev. Antonii Binterim de veteri et præsenti diocesi Coloniensi mutuo verba; quæ descripta ab ipso sunt ex synodo Bonnensi anni 1629: Circa annum 310 inter alias plures in vicinia nostra fundatas ecclesias aliam prægrandem etiam SS. Cassio, Mallusio, Florentia et trecentis aliis sub S. Valentino Tongrensi episcopo Bonnæ ædificavit (S. Helena imperatrix) et liberaliter dotavit, fundando ibi insigne monasterium, nunc autem a multis sæculis et quantum colligere licet, circa annum 883 in canonicorum collegium conversum, qui numero 32 præter præpositum et decanum se institutos a S. Helena etiamnum gloriantur.

l In serie episcoporum Coloniensium edita a P. Georgio Kolb Societatis Jesu occurrit Willibertus, XXX inter episcopos, IX inter archiepiscopos Colonienses. Electus est anno 863 et anno 870 consecratus, alios deinde 20 annos gubernaturus.

m Libenter crederem hic non agi de Saxoniam ducali, utpote remotiore, sed de Westphalia, quæ a Saxonibus occidentalibus occupata fuit et ab eis suum accepit nomen.

n De S. Jovino, eremita in agro Pictaviensi, dixit in Opere nostro Henschentus ad I Junii; qua die in abbacia sui nominis illic colebatur.

o Num. 37 Commentarii prævii dictum est, quo tempore Montemfalconis adeptus sit Dado, qui anno 923 obiit.

p Hadrianus Valesius in Notitia Galliarum (b)

(a) Nouvelles annal. de Paris et poëme d'Abbon, p. 340. — (b) p. 251. — (c) D. Calmet Hist. de Lorraine, t. II, prév. col. cix. — (d) p. 579. — (e) T. XIII, col. 4166 et seqq. — (f) T. II Janua., p. 643, cap. VII, n. 26. — (g) Pro-

unius tantum Gaudiaci, vici in Carnutibus siti, meminit; licet alios multos commemorare potuisset, ut constat ex Dictionario Geographico, etc., Parisiis anno 1804 excuso, ad vocabulum Jouy, quod idem ac Gaudiacus est. Ex hoc itaque statuendum videtur hic agi de loco Jouy, in agro Viridunensi jacente (Département de la Meuse, arrondissement de Verdun, canton de Clermont); nam vetustissimus est hic vicus, ut liquet ex charta Angelrami, episcopi Metensis, qua Gorziensibus monachis dedit villam... sitam in pago Wabrince, cognominatam Gaudiaco (c); qui pagus certo ad diocesis Viridunensem pertinebat, ut testis est Valesius in citata Notitia (d), ubi plura allegat loca, quæ ex vetustis monumentis jam in pago Wabrince, in comitatu Scarponinse, jam inter duos torrentes Lotosam et Horontem in pago Wavrince et comitatu Scarponinse, jam in pago Wabrince, in comitatu Viridunensi jacere dicuntur. De situ comitatus seu pagi Scarponensis mentio fiet in annotato u.

q S. Vitonus, episcopus Viridunensis, gallice dictus S. Vanne, colitur die IX Novembris.

r S. Agericus, item episcopus Viridunensis, gallice S. Airy, colitur die I Decembris; de hoc et de S. Vitono vide Galliam Christianam (e).

s S. Rodivius, seu Rodingus vel Chraudingus, fundator Bellilocensis monasterii, a Suyskeno nostro illustratus fuit ad diem, qua colitur, XVII Septembris.

t Wasloium idem est ac Belluslocus; quæ nominum commutatio saeculo XI facta est, ut docet Vita S. Popponis abbatis, in Opere nostro ad diem XXV Januarii edita: Abbatiam insuper S. Mauricii, hæc illic leguntur verba (f), Wasloi dictam, cum omnibus ejusdem loci appendiciis ei (Popponi) delegavit (Richardus, abbas Wasloensis)... Qua suscepta, quia eam, quam situs loci juvenilitate sui commendabilem dedit, in officinis, monasteriisque brevissimis claustris villescere invenit, funditus monasterium cum adjacentibus illi receptaculis eversum, majori, quam fuerat, elegantia reedificavit, atque pristino nomine mutato, ex honestate sui BELOACUM denominari dicitur.

u Gelani seu Gerlani mons (gallice Gillamont a Calmeto in Historia Lotharingæ (g) dictus) idem est locus, in quo postea saeculo XI exstructum est templum et capitulum seu monasterium S. Laurentii, Deus-Louart (Dieu-Louart) nuncupatum: quæ constant ex Continuatione Historiæ Episcoporum Viridunensium et ex Conradi imperatoris diplomate anni 1028, secum invicem collatis. Continuatio enim illa habet (h): Duo etiam præpositi (Viridunensis et Montemfalconis abbas) apud castellum d'Eilauvarth ecclesiam in honore Sancti Laurentii constituit (seu potius dotavit, cum episcopus Viridunensis Heimo, qui sedit ab anno 988 ad 1024 jam aliquandiu ante id exstruxisset (i)), canonicos ordinavit, ordinatis necessaria disposuit, magnisque operibus cum magno labore et miro decore castrum illud ad effectum usque perduxit. Conradiam autem diploma sic sonat (k): Notum esse omnibus cupimus, quod non interventu ac petitione... Ramberti Viridunensis Ecclesiæ venerabilis episcopi (sedit ab anno 1024 ad 1038 (l)), quoddam monasterium, in honorem Sancti Laurentii Martyris consecratum, situm in loco Gellani montis juxta castrum Deus-Louart, in pago Scarponensi (Sarpoune, Scharpeigne, seu Charpeigne), in comitatu Richiani, ab antecessore suo beate memoriæ Heimone a fundamentis constructum... sed quod idem monasterium super proprietatem potestatem sancti Germani de Montemfalconis erat constructum. Ordinatur dein ut compensatio quædam fiat Dudoni, Montemfalconis abbati; scilicet ut persolvant sancti Laurentii clerici

bat., t. II, col. cclv. — (h) Ibidem, col. xiv. — (i) Ibidem, col. cclv. — (k) Ibid., l. c. — (l) Gall. Christi., t. XIII, col. 1185.

A nonam decimarum; verum ut *Viridunensi episcopo* ut domino subsint, et episcopo *Tullensi* ut proprio pastori. Ineunte sæculo XVII unita fuit hæc ecclesia collegiata primatiali *Nanceensi*, cujus canonici cesserunt usum et dominium illius templis monachis *Benedictinis Anglis* (a). Jacet vero ad *Mosellam*, inter *Tullum* et *Metas*, infra *Mussepontem*; ut ex tabulis geographicis *Cassini* colligimus.

x *Extra terræ tractum, in quo versamur, alia loca fuisse, quibus nomen Deva fuit, apud Hadrianum Valesium in Notitia Galliarum ad vocabulum Diva videre est. Locus vero, de quo hic agitur, idem mihi est, ac qui nunc Dieue dicitur. Dstat hic sesqui leuca a Viriduno meridie versus; atque hac transcendendum est, cum a Montefalconis ad Castrum Gellani, aut Dieu-Louart pergendum est.*

CAPUT III.

B *Reliqua miracula et translationes S. Balderici usque ad medium fere sæculum x.*

Ad Reliquias S. Balderici, devotas in Gellani montem, quem quis injuste sibi usurpabat,
a
b
c
d
e
sane pervigiles

Ecclesiam Sancti Romani a, in præfata villa Gellani monte b constructam, dudum Milo c præpositus canonicorum hujus loci ab eis auferēbat: quam dum, Bosone d comite sibi eam redente, recepissent, et Sancti Balderici membra illuc retulissent, audientes multi ad ipsius cœperunt confluere patrocinia. Inter quos duæ cæcæ nobiles fœminæ deductæ sunt, et quædam perlata pauperula omnibus fere membris contracta. Nocte vero vigiliarum Sancti Romani e, dum de more privigiles* in ecclesia celebrarentur excubiæ, subito tantum cœlitus est lumen effusum; ut omnia, quæ fuerant accensa, videretur luminaria superare. Altare tantum, supra quod Sancti erant ossa deposita, densa tegi videbatur nebula, ipsumque sacri pigneris quasi moveri cernebatur gestamen: cum repente una cæcarum primum, moxque altera sese videre proclamant. Tum media jacens contracta, ubi cœpit clamare, auxiliumque Dei et Sancti Balderici deprecari, paulatim resolvitur, primum brachiis, et inde poplitibus, donec erecta stetit in pedibus. Quæ postmodum sana effecta, clericorum stipe hucusque sustentatur. Igitur dum præfato morarentur in loco clerici cum pignere sacro, contigit quadam vespera, cum simul residerent, ut cujusdam* Milonis amici* homo, ebrietate atque furore succensus, cœpisset ad eos dicere, quid ibi facerent, et quare in villam Milonis ingressi fuissent? Quibus respondentibus, quod Sancti Balderici, non Milonis, eadem res essent; illoque contradicente, quod non Balderici, sed Milonis haberentur, comminantibus eum clericis, recessit, et in eminentem villæ contiguum rupem conscendens sese in præceps dedit, sicque attritus jacuit ut mortuus, vel morti videretur proximus: indeque sublatus ante sancti corporis præsentiam est deportatus, ibique tandem se culpabilem reddens* insperate sanatus, et integræ in brevi restitutus est sospitati.

9 Item dum nuper ad præmemoratam villam Wasliciam f hujus Sancti membra relata fuissent, quoniam Godefridus g principis Henrici h comes

palatii eandem pervaserat villam, quidam clericorum Sancti Balderici ad eundem Godefridum pro hac causa perrexerunt; et cum nullam dignam potuissent apud eum percipere responsonem, nec magis se pro eis inde quam pro suo cane facturum respondisset, clericus quidam ex his intendendo subjecit, quod calidum proinde sudorem sudaturus esset, nec canis suus adjuturus eum foret. Ille furibundus ad hæc eos a suo præcepti ejici conspectu. Quibus recedentibus ipse mox divina plectitur ultione, validaque correptus febre cœpit gravissime vexari, nimisque succendi ardoribus, atque ferventissimis effluere sudoribus. Mittens igitur ad episcopum Coloniensem Wicfridum i, hunc ad se venire petiit, eisque rem retulit atque id ab eo consilii percepit, ut ad præfatos clericos mitteret, eosque ad se venire faciens, et errata corrigens, ab eis de sua infirmitate consilium et pariter auxilium quæreret. Quod ille obaudiens, et ad eos mittens, ad se venire mandavit. At missus ejus typho, ceu videbatur, inflatus superbiam, cœpit, ut ad suum dominum, mox clerici pergerent, imperitando præcipere. Quibus renuentibus, sed eum caritatem secum facere rogantibus, ille contempsit, eoque recedente, in ipso egressu equus ejus, incitatus ab ipso, prosiliens ruit, et collo fracto interiit. Sic ille humiliatus ad fratres rediit, caritatem quam spreverat egit, et ita correctus recessit. Hinc iterum tertioque vocati atque petiti, hujus tandem viri compertis incommodis, ad eum tum demum veniunt, patientis compatiantur cruciatibus, et confitentem peccatum suum, emendationemque promittentem, precibus suis absolvere student. At ille statim se melius habere professus, ubi recessere fratres, convaluit, res quas invaserat reddidit, ac deinceps ab earum se læsione continuit. Verum tanta domus ejus affecta clade fuisse perhibetur, ut vix aliqui remanserint, qui eisdem rebus usi fuerant: ipsi etiam equi et canes interiierint, et ipse pervasor, perditis cum cute capillis et unguibus, vix evaserit.

10 Tunc ob infestationem Hungarorum k quæ primitus eo tempore in hoc emergerat regnum, consilio inito, canonici Sancti Balderici Rhenum cum domino suo transmeant. Inde quadam vespera remeantes, in fluminis medio navem jactis defigunt ancoris. Relictisque paucis in navi cum sacro pignere custodibus, ipsi ad prædictam schapha properant suæ possessionis villam. Tres vero quidam latrones, comperto quod pauci resedissent in navi custodes, ibique thesauros vel ornamenta Sancti remansisse rati, conscensa tendunt illo* cymba. Sed antequam pertingerent ad ipsam quam petebant navem, cæcati divinitus, perditoque sensu, remigare non valentes, impetu fluminis ferri cœperunt. Sicque navicula eorum navi, qua* Sancti corpus servabat, impacta contritaque, mediis eos in fluctibus dereliquit. Quorum duobus fluvio mox absorptis, tertius, qui etiam famulus erat Sancti Balderici, jacta manu, navem Sancti arripuit, et taliter evadens mortem, clericorumque perductus in præsentiam, nihil eorum, quæ passus fuerat, edicere valuit, donec in crastinum refocillatus, sensuque recepto, tandem quæ gesta fuerant enarravit. Postquam vero a præfato loco hujus beati viri ad suum monasterium sunt ossa relata, multa inibi feruntur ostensa miracula, quæ præ multitudine non habentur scripta. Illuc nuper l quidam pauper candellam deferens in circulo devolutam, paulo ante horam vespertinam supra loculum sacrorum hanc

ATCTONE FLOBOARDO. et in Wasliciam, ubi debito destituebantur eorum bajuli prasidio,

et in flumine Rheno, quem prædones infestabant, miracula et prodigiosa pœnæ cernuntur.

k

illic

quæ

l

(a) D. Calmet, Hist. de Lorr. t. II, col. 180 et seq., et ibid. inter probat., col. cccv et seq.

AUCTORE
FLODOARDO.

posuit ossium; qui dum, data oratione, recederet, subito candela, supero accensa igne, coepit ardere. Quæ donec custos ecclesiæ ad vespertinalia pulsanda venit signa, pallio, cui superjecta jacebat, illæso, deflagavit, nec ullam pallio læsionem, cui adhærebat, aggressit. Multa præterea sanitatum, clarificationumque ibidem creberime ad declaranda Sancti sui merita Dominus ostendere dignatur miracula, ad honorem scilicet ac laudem nominis sui, quod est benedictum in sæcula.

me abbas Jurenensis in Burgundia sit, S. Romani vigilæ in diem xxvii Februarii inciderint oportet.

f Vide Commentarium prævium num. 43 et seq.
g Godefridus, qui hic dicitur principis Henrici comes palatii, signatur Godefredus inter comites (c) qui ex parte Henrici anno 921 interfuerunt concilio Troslejano ad pactum inter Carolum et Henricum reges sancendum.

h Cum Henricus, qui et Auceps cognominatur, hic loci non rex, sed princeps appelletur, nescio an inde concludi possit, id accidisse ante annum 919; quo, ut habent Casus monasterii S. Galli (d) Henricus Saxonum et Francorum consensu elevatur et ungitur in regnum. Quæ deductio si placeat, oportet ut non impedierit ille morbus, quin Godefridus anno 921 concilio Troslejano interesset: et ut tardius ad Wicfridum, Coloniensem antistitem, nuntius miserit, quandoquidem ille Agrippinensibus infulis ornatus est anno 925, ut volunt Gallia Christiana persecutores (e), et Gregorius Kolb in sua Coloniensium præsulum recensione.

i De Wicfrido, qui ab anno 925 usque ad 953 Colonia sedit, vide præcedens annotatum.

k In Chronico S. Vincentii Metensis (f) ad annum 917 leguntur Ungari primitus regnum Lotharii ingressi.

l Plura miracula, ut animadverterit lector, nuper facta perhibentur a Flodoardo; quocirca in memoriam revocare juberit, quæ in annotato a ad 1 caput ex Sirmundo et Colvenerio proposuimus de anno 948, quo Remensis historicus librum suum jam absolvisset.

ANNOTATA.

a Cum ecclesia hæc jam ineunte sæculo xi templo S. Laurentii suppleta videatur (a), colligi nequit quis illie S. Romanus coleretur cum plures sint homonymi. Verisimile tamen est eum abbatem Jurensem esse, cujus Acta vide in Opere nostro ad diem xxviii Februarii.

b Vide annotatum u ad præcedens caput.

c Milo ille, Montisfalconis præpositus, mihi alibi non occurrit.

d Boso, cujus hic meminit Flodoardus, videtur idem ac Boso, Richardi Burgundiæ ducis filius, frater Rodulphi Regis, bene notus annalista Remensi; cum in suo Chronico (h) ejus mortem referat ad annum 935.

e Cum hic S. Romanus, ut diximus, versimilli-

(a) D. Bouquet Recueil des Histor. de France, t. VIII, p. 190. — (b) Ibid. — (c) Ibid., t. IX, p. 324. — (d) Ibid., p. 90. — (e) T. III, col. 641 et seq. — (f) D. Bouquet, T. IX, p. 88.

DE S. MAGNOBODO EPISC. ET CONF.

ANDEGAVI IN GALLIA.

C
J. V. H.

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

F

§ I. Sancti memoria; cultus.

CIRCA ANNUM
DCLX.S. Magnobodus, quem
Ado et Usuardus præ-
terunt,

Andegavum, provinciæ olim Andensis, nunc præfecturæ, quæ a Medua et Ligeri fluminibus (Maine-et-Loire) nomen sortitur, plurimos sanctitate et miraculis insignes episcopos habuit: inter quos etiam numerandus venit S. Magnobodus, quem Magnobodum, aut Magnobonum (gallice S. Maimbeuf aut Maimbeu) veteres appellarunt. Hujus Sancti nomen in Romano Martyrologio non occurrit; tacent quoque de illo Ado et Usuardus genuini: quin tamen propterea cultus ejus in dubium vocari possit. Etenim Sanctum nostrum memorat in suis Auctariis ad Usuardum Molanus his verbis: Andegavis, Sancti Magnobodi, episcopi et confessoris, qui tempore Dagoberti vita et signis late claruit. Quæ postrema verba ita intelligenda sunt, ut complexum quidem dicant S. Magnobodum universam Dagoberti I ætatem, sed simul indicent Sanctum episcopum et eundem regem diu præcessisse, atque eidem

longo tempore superstitem fuisse: alioquin ejus erroris Molanus arguendus esset, qui falso insinuat, initium episcopatus S. Magnobodi cum regno Dagoberti innectendum esse, ut infra latius demonstrabitur.

2 Cultum Sancti cæterum probant Kalendaria Ecclesiæ Andegavensis, et duplex Sancti Vita, sæculo, ut tardissime, duodecimo conscripta, uti infra videbimus. Uterque autem biographus ita de S. Magnobodo loquitur, ut illum virtutibus et miraculis insignem, et populorum concursu celebrem describat. Martyrologium Autisiodorensis anni 1751 sequentibus verbis Sancti festum annuntiat: Andegavi, Sancti Magnobodi episcopi, qui Vitam Beati Maurilii decessoris sui scripsit, ut ejus exemplo se suosque ad pietatem vehementius incitaret. Sancti mentionem desumpsit auctor, ut infra in nota dicit, ex Martyrologio Parisiensi et D. Chastelain, et Kalendaris Ecclesiæ Andegavensis. Et reapse.

partis tamen in Martyrologiis et Bréviario Andegavensi celebratur.

ut